

Peter Koomen
pkoomen@worldonline.nl

Als iets 'design' is, word ik achterdochtig. Meestal werkt het dan niet zo goed. Het betekent vaak dat iemand over de vorm heeft nagedacht, maar niet over de functie. Leuk om te zien, maar niet om te gebruiken. Ik moet bijvoorbeeld de eerste designtheepot nog tegenkomen waarmee ik onge oefend kan schenken zonder dat de straal over het kopje gutst, het deksel eraf valt of nalekken een kring op de nieuwe houten tafel veroorzaakt. Na een week laat vaak het handvat los. Ik ben eens met zo'n theepot teruggegaan naar de winkel. Vroeg de verkoper verbaasd: 'Heeft u hem gebruikt?' Blijkbaar was dat niet de bedoeling geweest.

Als iets 'intelligent design' is, vertrouw ik het al helemaal niet. Het doet vermoeden dat de functie totaal in het gedrang is gekomen nadat alle intelligentie aan de vorm is verspeeld. De laatste tijd gaan er steeds meer stemmen op om aan te nemen dat alle levende wezens, inclusief de mens, het gevolg zijn van zo'n 'intelligent design'. Levende wezens, ook de mens, zouden té complex in elkaar zitten om 'zomaar' door evolutie te zijn ontstaan. Daar móet iets of iemand stevig aan ontworpen hebben. Als dat waar is zou dat voor mij veel verklaren.

Vrijwel wekelijks heb ik te maken met een ernstige ontwerpfout. Mijn luchtpijp en slokdarm kruisen elkaar. Dankzij een veel te ingewikkeld en onbetrouwbaar systeem van kleppen komen er bij mij regelmatig dingen in een verkeerde pijp, met geweldige hoestbuien als gevolg. Ik heb me altijd afgevraagd waarom zo'n knots van een ontwerpfout niet via evolutie is weg geselecteerd. Maar als ik het resultaat ben van een designproces, dan begrijp ik het wel. Het is met mij net als met die theepot. Als ik de baas van mijn designer zou zijn, zou ik mijn ontwerp over laten maken en die designer niet zo intelligent vinden.

Als ik naar de wereld van de geleedpotigen kijk, bekruip me nou ook niet direct het gevoel dat iemand daar vreselijk intelligent mee bezig is geweest. Neem nou zoiets als een mier. Dat is toch gewoon een geval van 'hoe ram ik met zo weinig en zo goedkoop mogelijke onderdelen toch nog een werkend insect in elkaar'. Dat heeft toch helemaal niets met design te maken, laat staan met intelligentie? Kijk nou zelf: een wiebelig koppetje waar nauwelijks een behoorlijk oog in zit, geknakte voelsprietten (tweedehands?), een gedeukte thorax, geen vleugels (te duur?) en een achterlijfje dat maar een heel klein beetje vast zit. De pootjes zijn zo slecht ontworpen dat er maar liefst zes van nodig zijn om de mier te dragen, met als gevolg dat de coördinatie zo ingewikkeld is dat die een groot deel van de capaciteit van de interne processor opsloort. Zo'n broddelmier komt dan ook nog eens langs een veel te lange omweg tot stand. Eerst is er een ei, dat wordt omgebouwd tot een larve, die wordt omgebouwd tot een pop, die wordt omgebouwd tot een mier. Voordat dat ei er is, is er vreselijk veel materiaal en energie gestoken in de productie van mannetjes en koninginnen, die eerst de lucht in vliegen voordat ze met elkaar paren (of opgegeten worden door vogels). Kan dat paren niet gewoon op de grond? Wat een waanzin, wat een verspillings. Als ik de mier

had mogen ontwerpen had ik het toch een beetje anders gedaan. Blijkbaar heeft de ontwerper ook nog eens duizenden keren vertwijfeld geprobeerd via kleine veranderingen enige verbetering in het design aan te brengen. Daardoor zitten we nu met tienduizenden soorten die vaak nauwelijks uit elkaar zijn te houden. Ik vind het allemaal van weinig intelligentie getuigen. Dat mieren toch nog op allerlei slimme manieren aan de kost komen (luizen melken, schimmels kweken) is waarschijnlijk aan hun eigen intelligentie te danken. Vanuit hun design hebben ze het niet meegekregen.

Toch is het helemaal niet zo moeilijk. Dat weet ik uit ervaring. Ik heb ooit geprobeerd de ideale saxofonist te ontwerpen. Wat eruit kwam leek eigenlijk sprekend op een duizendpoot: met veel pootjes om al die kleppen te bedienen, een soepel lichaam dat zich vormt naar de kronkels van de sax, gescheiden systemen voor voedsel (darmkanaal) en lucht (tracheeën) zodat geen voedselresten in de sax komen, en een ingebouwde muziekstandaard (de uitgeklapte giffakken). Dit ontwerp loopt rond, het heet *Lithobius forficatus*, maar het speelt geen saxofoon. Opnieuw hebben we hier dus een prachtig design dat helaas niet goed werkt.

Zo kan ik nog wel even doorgaan met dingen die ik niet zo slim vind. De poten van spinnen staan onder zo'n vreemde hoek ten opzichte van elkaar dat ze elkaar eigenlijk tegenwerken. De voelsprietten van kakkerlakken zijn zo lang dat ze regelmatig afbreken. Vlinders ontlenen hun kleuren aan schubben die er bij het minste of geringste afvallen. Bijen hebben twee paar vleugels die dankzij een klittenbandsysteem toch eigenlijk een paar vormen. Oorwurmen moeten hun achtervleugels op een ingewikkelde manier opvouwen voordat ze onder de te kleine dekschilden passen. Enzo-voorts.

Als er ooit een zogenaamd intelligente ontwerper is geweest, moet die nodig eens op het matje geroepen worden. En haar baas natuurlijk ook. Want wie stelt er nou in godsnaam zo'n slechte ontwerper aan?

